

Basisleerlijn Oriëntatie op Tijd

Kerdoel 19: De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen, zoals aanwezig in ons cultureel erfgoed, en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.

19.1. Tijdsordening

19.2. Klokkijken en agendagebruik

19.3. Historische bronnen

Kerdoel 20: De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van de volgende tijdvakken: jagers en boeren; Grieken en Romeinen; monniken en ridders; steden en staten; ontdekkers en hervormers; regenten en vorsten; pruiken en revoluties; burgers en stoommachines; wereldoorlogen en holocaust; televisie en computer.

20.1. Van prehistorie tot nu

Kerdoel 21: De leerlingen leren over belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

21.1. Geschiedenis van Nederland

Niveau	1	2	3	4
19.1. Tijdsordening	Gebruikt de begrippen gisteren, vandaag en morgen Begrijpt begrippen lang, kort, even, een poos, een hele tijd Begrijpt de begrippen nu, straks, vroeg, laat, eerder, later	Gebruikt de begrippen eergisteren, overmorgen, nu, straks en meteen Begrijpt de begrippen dag, nacht, ochtend, middag, avond Begrijpt de begrippen vandaag, morgen, overmorgen, gisteren, eergisteren Begrijpt de begrippen een hele dag, een halve dag Begrijpt de begrippen een week, meer weken, deze week, volgende week, vorige week	Gebruikt de begrippen heden, verleden en toekomst Vertelt dat ieder een eigen levensgeschiedenis heeft Begrijpt wat een maand is Benoemt de dagen van de week in volgorde	Benoemt de levensloop van de mens (baby, peuter, kleuter, basisschool, puber, volwassene, opa/oma) Ordent dagelijkse gebeurtenissen aan een tijdsbalk Plaats hele en halve uren op een tijdsbalk Benoemt de seizoenen Benoemt de maanden van het jaar in volgorde
	5	6	7	8

	Zet gebeurtenissen uit eigen leven op een tijdslijn Maakt een stamboom van de eigen familie	Weet globaal welke historische gebeurtenissen familieleden hebben meegemaakt (opa heeft de eerste maanlanding meegemaakt) Geeft bij gebeurtenissen die ver in tijd verschillen aan welke het eerst plaatsvond (romeinen eerder dan Tweede Wereldoorlog)	Geeft bij gebeurtenissen aan welke in hetzelfde tijdsvak horen	Zet de tijdsvakken van de geschiedenis op een tijdslijn Vertelt dat er verschillende jaartellingen zijn (christelijk, joods, islamitisch) Berekent historische gebeurtenissen van de oorsprong tot nu op de tijdsbalk

Niveau	1	2	3	4
19.2. Klokkijken en agendagebruik	Vertelt dat activiteiten aan tijd gekoppeld worden (begin, eind; start, stop) Vertelt dat de tijd van een activiteit op een klok af te lezen is	Koppelt de dagelijkse activiteiten aan de hele uren (b.v. 12.00 uur eten)	Leest hele uren af Kent enkele vaste tijden waarop activiteiten beginnen eindigen op het dagschema	Koppelt dagelijkse activiteiten, zoals programma's openingstijden aan hele en halve uren (op de tijdsbalk en klok) Koppelt (school)activiteiten aan de kwartieren (pauze begint om kwart over drie) Leest hele en halve uren af Legt de relatie van kleine en grote wijzer (de klok haalt de grote wijzer de kleine wijzer regelmatig in) Leest kwart voor en over af

	5	6	7	
	Ordent gebeurtenissen op een tijdbalk Vertelt hoeveel minuten er in een uur zitten Leest de klok af op de minuut nauwkeurig Leest de digitale klok op de minuut nauwkeurig af	Zet digitale tijden om in analoge tijden (13.32 = twee over half twee) Noteert afspraken in een agenda	Plant afspraken met behulp van een agenda	

Niveau			3	4
19.3. Historische bronnen			Benoemt enkele bronnen waaruit je informatie over vroeger kan halen (foto's, opa/oma)	Benoemt enkele sporen van het verleden in het heden (hunebedden, kerken)
	5	6	7	8

	Benoemt waarom een museum een bron is om meer te weten te komen over de geschiedenis (oude voorwerpen, schilderijen) Benoemt de betekenis van monumenten en noem enkele voorbeelden	Benoemt waarom archeologische opgravingen een bron zijn om meer te weten te komen over de geschiedenis (gebouwen, wapens, skeletten) Benoemt dat door het opgraven van voorwerpen je meer te weten kan komen over levenswijzen van mensen (munten betekenen dat er gehandeld werd) Leest historische jeugdboeken	Benoemt hoe fossielen gebruikt kunnen worden om meer te weten te komen over de geschiedenis Maakt bij teksten onderscheid tussen mythen en sagen, en waargebeurde verhalen	Benoemt dat je uit bouwstijlen de bouwtijd van een gebouw kan afleiden en noemt enkele voorbeelden (gevels in de 17de eeuw, zuilen in Romeinse tijd)

Niveau				
20.1. Van prehistorie tot nu	5	6	7	8
	Prehistorie Benoemt enkele kenmerken van de prehistorie (geen schrift, geen geld, hunebedden, uitvinding van het wiel)	Gouden Eeuw Benoemt enkele kenmerken van de Gouden Eeuw (kunsten, handel, grote verschillen tussen arm en rijk)	Prehistorie Benoemt kenmerken van en verschillen tussen de ijstijd, steentijd en ijzertijd	Gouden Eeuw Benoemt kenmerken van het ontstaan van de republiek der Nederlanden is ontstaan (van Oldebarnevelt, vrede van Munster)
	Prehistorie Benoemt enkele kenmerken van jagers en verzamelaars (verzamen zelf voedsel, geen vaste woonplaats, gebruiken stenen gereedschappen, ruilhandel)	Eeuw van de Verlichting en 18e eeuw Benoemt enkele kenmerken van het dagelijks leven in de 18 ^e eeuw (trekschuit, kleding)	Oudheid Benoemt enkele kenmerken van en belangrijke personen in de organisatie van het Romeinse Rijk (omvang vanaf 300 vzwakt, Nero, Augustus)	Eeuw van de Verlichting en 18e eeuw Benoemt wat een revolutie is (burgers willen meer macht) en noemt voorbeelden (Franse revolutie, Napoleon)
	Oudheid Benoemt enkele kenmerken van het dagelijks leven de Romeinse tijd (handel, wegenbouw, kenmerken van Romeins huis)	Industrialisatietijd Benoemt kenmerken en gevolgen van de industriële revolutie (minder dienstbodes nodig door huishoudelijke apparaten, trek van platteland naar de stad, aanleg van spoorlijnen, uitvinding stoommachine, elektriciteit)	Vroege, hoge en late Middeleeuwen Benoemt enkele kenmerken van de organisatie in de Middeleeuwen (gildestelsel)	Eeuw van de Verlichting Benoemt kenmerken van de onafhankelijkheidsoorlog (begon in 1780 in de VS)
Vroege, hoge en late Middeleeuwen Benoemt enkele kenmerken van het dagelijks leven in de Middeleeuwen (kasteel, bewoners van het kasteel, toernooi)	Eerste helft 20e eeuw Benoemt enkele kenmerken van de Tweede Wereldoorlog (begin en einde, Hitler, jodenvervolging, NSB, hongerwinter, verzet)	Renaissancetijd Vertelt over het ontstaan en de verspreiding van het Christendom en het Jodendom	Industrialisatietijd Benoemt kenmerken van slavernij (ontstaan, strijders tegen slavernij, rassen)	
			Eerste helft 20e eeuw Benoemt enkele kenmerken van de Eerste Wereldoorlog (van 1914 tot 1918, Zwitserland neutraal) Vertelt over de wederopbouw na de tweede wereldoorlog (geld van VS,	

Renaissancetijd

Benoemt enkele kenmerken van de Renaissance (boekdrukkunst, ontdekkingsreizigers)

Eerste helft 20e eeuw

Benoemt ontwikkelingen in het voeren van oorlogen door de tijd (veldslagen, loopgraven, tanks & machinegeweren, kernwapens)

Tweede helft 20e eeuw

Benoemt enkele kenmerken van nu (ruimtevaart, meer vrijheid)

(kruistochten, Luther, Calvijn)

Renaissancetijd

Vertelt over ontdekkings-reizigers (Columbus, Marco Polo)

Berlijnse muur)

Tweede helft 20e eeuw

Benoemt enkele kenmerken van de Koude Oorlog (VS en Rusland in conflict, 1962, kernraketten)

Niveau			3	4
21.1. Geschiedenis van Nederland			Benoemt verschillen tussen dagelijks leven van opa/oma vroeger en zijn eigen leven (eten, kleding, woning, winkels, school, vervoer)	Benoemt verschillen tussen dagelijks leven van opa/oma vroeger en het leven nu in de maatschappij (meer elektrische apparaten, vervoersmiddelen)
	5	6	7	8

	Benoemt belangrijke personen uit het huidige Nederlandse koningshuis (Beatrix, Willem-Alexander) Benoemt enkele belangrijke Nederlandse schilders (Van Gogh, Rembrandt, Vermeer)	Industrialisatietijd Vertelt over de afschaffing van kinderarbeid en invoering van de leerplichtwet Tweede helft 20e eeuw Benoemt kenmerken van de watersnoodramp (1953, in Zeeland) Benoemt belangrijke personen uit het vroegere Nederlandse koningshuis (Willem de Zwijger, Koningin Emma)	Hoge en late Middeleeuwen Benoemt kenmerken en voorbeelden van Hanzesteden (Zutphen, textiel, graan) Renaissancetijd Benoemt kenmerken van de 80-jarige oorlog (Willem van Oranje, ontstaan republiek, 7 provincien)	Gouden Eeuw Vertelt over de reis naar Batavia (17de eeuw, VOC-schip) Industrialisatietijd Benoemt dat Thorbecke in 1848 de grondwet opstelde Industrialisatietijd Benoemt koloniën van Nederland (Suriname en Indonesië) Eerste helft 20e eeuw Benoemt gevolgen van de Tweede Wereldoorlog voor Nederland (Rotterdam platgebombardeerd, verhouding tussen Nederland en Duitsland) Benoemt de functie van enkele belangrijke historische figuren (van Oldebarneveldt, Karel de Grote, Piet Hein)